

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת קדושים, כ"ו בניסן תשע"ד

פחות זה יותר

לפני זמן מה ניגש אלי אדם, אותו אני מעריך, וביקש ממני עזרה כלכלית בשל מצוקה אליה נקלעה משפחתו. שאלתי אותו בהפתעה ובעדינות לסיבות שהובילו למצבו. תשובתו המגומגמת הסתכמה במילה אחת, שמצלצלת משום מה יותר טוב באנגלית: "שופינג". ואכן, קשה לעמוד מול המתקפה העצומה על החושים אותה מפעילה עלינו 'הפרסומת'. היא נמצאת בכל מקום, היא זועקת אלינו מהקירות, מהאוטובוסים, מהעיתונים, מהאינטרנט, מהטלוויזיה, מהרדיו. פרסומת סמוייה, פרסומת גלוייה. פרסומת מעודנת ובוטה. פרסומת מינית ופרסומת תרבותית.

אך שימו לב, הפתיחה למאמרי טועה ומטעה. היא מכוונת את הרגשות השליליים שלנו החוצה, אל הסביבה החיצונית. היא מטילה את האחריות על מוקד שליטה חיצוני, בשעה שמוקד השליטה צריך להיות פנימי. הנוסחה אותה מציעה לנו התורה מסתכמת בשתי מילים הפותחות את פרשת השבוע: "קדושים תהיו", ובלשונו של רש"י: "קדושים תהיו – פרושים תהיו".

אבקש להתעכב על מהות ה'פרישות' באמצעות זיכרון ילדות רחוק.

כשהייתי ילד, נהגנו לשתות בבית הוריי, במשך השבוע, מיץ פטל אותו היינו מכינים ממעט תרכיז ומים. רק בשבת, היה עולה על השולחן בקבוק קולה או משקה קל אחר. האם יצאנו בשל כך פחות טובים? פחות מאושרים? פחות מצליחים? אין לי מושג כמה כסף חסכו הוריי באמצעות קניית תרכיז במקום בקבוקי משקה קל, אולם אני כן יודע אלו תכונות נפשיות הם ריכזו בנפשתינו, הילדים, באמצעות עקרון "התרכיז". התכונה העיקרית הייתה 'פרישות' במשמעותה העמוקה, כסוג של נסיגה מהמימוש של מה שאפשר, מותר וישנו. 'פרישות' משמעותה איפוק. 'פרישות' משמעותה אבחנה ברורה בין עיקר וטפל תוך בחירה בעיקר.

מדוע בעצם חשובה הפרישות ומה מונע אותה מאיתנו? דוגמא לדבר ניתן למצוא בביתו של כל אחד מאיתנו. כיום, לרוב ההורים ישנו זמן מועט לפנות לילדיהם. דבר זה נובע, בין השאר, מהעובדה שחלקנו הגדול חי ברמת חיים גבוהה למדי (משכנתא על הבית/ דירה, משכנתא על האוטו החדש, משכנתא על החופשה בחו"ל, וכו'), וכדי לעמוד בהתחייבויות הכספיות, רובנו עובדים קשה במשך שעות ארוכות. אנו חוזרים הביתה מותשים, ואחת הדרכים היעילות ביותר של הורה עסוק ומותש לפצות את ילדיו, היא רכישת מתנות. הילד כמובן מגיב בשמחה, אולם בפועל כל הצדדים יצאו מופסדים. ההורה לא העניק לילד את מה שהוא באמת צריך את "העיקר" (שיחה טובה, לימוד משותף וכו') אלא את ה'טפל' – חפץ במקום נפש. ישנה סכנה נוספת בהתנהלות שכזאת והיא ההפנמה שנוצרת אצל הילד ולפיה בעלות וצבירת רכוש הם תחליף לאיכויות נפשיות. כך קורה שהילד מתרחק בהתמדה מעקרון 'הפרישות'. בסופו של דבר גם הוא ירוץ אחרי זנבה של המשכנתא ואחרי איכות החיים החמקמקה והלא מושגת. גם הוא יראה פחות ופחות את ילדיו וגם הוא יגדיל להם את התיאבון לצבירת רכוש במקום לבנות איכויות נפשיות. גם הוא לא יהיה מאושר.

אבי מורי מספר לי כי בילדותו, בשכונה דלה בעיירה קטנה במזרח אירופה, הייתה לסבא שלי תיבה ובה שברי חפצים שהילדים נהנו לשחק בהם. הקופסא לא הייתה נפתחת תמיד, אלא אחת לכמה זמן. אבי מתאר את הדריכות שהייתה בבית לקראת פתיחת הקופסא, ואיזו שמחה הייתה נלווית לפתיחתה.

כיום, ביתי שלי מלא בארונות גדושים בצעצועים מהמותגים הטובים ביותר, עם ההמצאות והשכלולים הכי דמיוניים והמשחקים 'הכי' חינוכיים. הארון פתוח לכל ילד מתי ואיך שרק ירצה, ובכל זאת הארון נותר סגור בחלק גדול מהזמן. רבים מהמשחקים 'היוקרתיים' מתמלאים באבק על המדפים.

מכאן שהשפע אינו גורם בהכרח גם לאושר פנימי. שפע מוגזם עלול דווקא לסתום את צינורות הנפש, בעוד שהפרישות יכולה לחולל מהלך הפוך. את מידת הפרישות לא רוכשים באמצעות מלחמה עקרה במפרסמים, אלא בחינוך שיטתי שיוביל להפנמה. מידת הפרישות צריכה להיות עבורנו דרך חיים המפתחת מחד את הרגישות, היצירתיות והערכיות, ומצמצמת מאידך את התלות בעולם מתעתע של צבירת רכוש. מידת הפרישות תיקנה על-ידי חזרה ל"תלבושת אחידה" ועל-ידי ויתור על מותרים. מידת הפרישות תיקנה על ידי אי סיפוק של כל גחמה של הילד, גחמות שמתפתחות כיום כבר מגיל צעיר מאד. מידת הפרישות תיקנה על ידי דוגמא אישית, וחינוך בתוך הבית. "קדושים תהיו – פרושים תהיו".

הכותב הינו:

הרב רפי פוירשטיין סגן נשיא "מרכז פוירשטיין לקידום כושר הלמידה"
ויו"ר עמית של ארגון רבני צהר.

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של ישרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית
ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

